

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15641263>

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ І КРАЄЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ В ХУДОЖНІЙ ТВОРЧОСТІ СЕРГІЯ ВАСИЛЬКІВСЬКОГО

Станичнов Олег, старший викладач
Харківська державна академія дизайну та мистецтв

Український культурний простір кінця ХІХ ст. у контексті образотворчого мистецтва мав певний зв'язок із загальноєвропейськими течіями.

Цей зв'язок будувався на певних течіях та стилях, наприклад, імпресіонізмі, модерні та символізмі, але розуміння імпресіонізму в мистецтві України мало регіональні особливості. Так, творчість Івана Труша, Львівської (Галицької) школи живопису була сповнена силуетного сприйняття, без щільної деталізації, з характерним пастозним та м'яким мазком, у той час як картини М. Ткаченка мають доволі чіткі лінії, деталізацію, більш рельєфний мазок з контрастним поєднанням тонкого фарбового шару. Але цих художників об'єднувала єдина ідея: утілити СВОЇ настрій натури, СВОЄ відчуття СВОГО ландшафту, особливого, відмінного від інших – італійських чи французьких. Як зазначала О. Жбанкова, «в Україні імпресіонізм не набув форм самостійної школи. Класичний імпресіонізм, незважаючи на індивідуальну своєрідність кожного з його представників, ніс у собі відбиток єдиного художнього стилю, тих загальних закономірностей, які виявили діапазон його живописних ознак».

У Харкові склалася унікальна спільнота художників, представлена такими діячами, як С. Васильківський, П. Левченко, М. Беркос, М. Ткаченко. Ці майстри не виділяли штучно національних особливостей, не займались стилізацією. Національний пейзаж у їхній творчості – це увага до специфічних особливостей природи Слобожанщини, характеру рослинності, використання колористичної палітри, яка є пріоритетною у зоровому сприйнятті слобожанина.

Розглядаючи культурне надбання всесвітньо відомого українського та слобожанського митця Сергія Васильківського,

можна відмітити, що в його творчості простежується зацікавленість побутом, культурою та пейзажем рідного краю.

1883 рік для митця став переломним в контексті культурного пошуку в самоідентифікації крізь призму мистецтва. У цей рік митець здійснив подорож Україною та створив значні полотна, які визначили його подальшу діяльність, зобразивши культурні та етнографічні особливості регіону: «Весна в Україні», «Кам'яна балка», «На околиці» і «Ніч на Дніпрі» (на превеликий жаль, не збереглася), яка принесла велику золоту медаль та фінансування для подальшої творчої діяльності за кордоном. Всі полотна були написані до чіткого правдивого зображення, без сегменту узагальнення, що надає нам можливість зрозуміти побут, одяг та звички різних частин нашої країни.

Серед робіт, по суті, немає чистих пейзажів – Сергія Васильківського більше цікавлять селянські хати, дворики, околиці, хутори, вітряки, побут, а потім їхня живописна краса й архітектурна своєрідність, милування переливчастим світлом пейзажу, тонке відчуття нюансів кольору. Цей творчий спадок формує наше враження до романтизованого минулого. Звідси і пошуки відповідного композиційного, колористичного і тонального рішення картин.

З 1900 року зацікавленість Сергія Васильківського спрямовується на оформлення Полтавського земства за участю Миколи Самокіша, Михайла Беркоса та Михайла Ткаченка. Також у цей час митець створює серію робіт «Українське козацтво», де дуже прискіпливо передає одяг, зброю, звички козаків. Подальша зацікавленість митцем темою козацтва приводить до цілої серії портретів старшини та історичних діячів рідного краю. Основою для цих портретів стають старовинні гравюри та літературні джерела.

Різнобічна майстерність Сергія Васильківського утворила краєзнавчу та культурологічну базу візуального та ілюстративного матеріалу, при цьому не втративши художньої цінності, яка важлива для творчості митця. Дрібні деталі в роботі художника створили узагальнений образ України через слобожанський пейзаж.